Türkiye'de Afetler

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- Türkiye doğal çevre özellikleri nedeniyle çok sayıda tehlike kaynağı barındırır ve afetlerin sık yaşandığı ülkelerden biridir. Coğrafi konumu nedeniyle yakın çevresindeki insani krizlerin sosyal etkileriyle de mücadele eder. Ülkelerin afet risklerini karşılaştıran çalışmalara **Risk Yönetimi Endeksi (INFORM)** ve **Dünya Risk Raporu** örnektir.
- **Deprem:** Türkiye **Alp-Himalaya deprem kuşağında** yer alır; aktif fayların geçtiği alanlarda sık aralıklarla büyük depremler olur. Nüfusun büyük bölümü deprem tehlikesi yüksek alanlarda yaşar. 6 Şubat 2023'te Pazarcık (7,7) ve Elbistan (7,6) merkezli **Kahramanmaraş depremleri** Türkiye tarihinin en yıkıcı depremleri olarak kayda geçmiştir.
- **Sel ve taşkın:** Türkiye'de en sık görülen ve en çok zarara yol açan afetlerin başındadır; özellikle akarsu yataklarına yakın yerleşmelerde görülür. Dere yataklarının daraltılıp yerleşime açılması ve dar köprülerin tıkanması afete dönüşmesinde etkilidir.
- **Heyelan** eğimli ve bol yağışlı yamaçlarda (özellikle Karadeniz kıyıları), **çığ** kar örtüsünün kalın olduğu eğimli ve ağaçsız dağlık alanlarda (Doğu Anadolu gibi), **orman yangınları** yazları sıcak ve kurak geçen Akdeniz ve Ege kıyılarında sık görülür.
- **Erozyon** toprağı taşıyarak barajları doldurur ve baraj ömrünü kısaltır; ülkenin bir bölümü **çölleşme** riskiyle karşı karşıyadır. Türkiye geçiş güzergâhında olduğundan geçmişte çiçek, verem gibi **salgınlar** görülmüş; Aralık 2019'da Çin'de ortaya çıkan **COVID-19** kısa sürede pandemiye dönüşmüştür.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Boşlukları doldurunuz.
a) Türkiye ..... deprem kuşağında yer aldığı için depremler sık görülür.
b) Türkiye'de en sık görülen ve en çok zarara yol açan afetlerin başında ..... ve taşkınlar gelir.
c) Erozyonla taşınan topraklar baraj göllerini doldurarak barajların ..... kısaltır.

2 6 Şubat 2023'te meydana gelen ve Türkiye tarihinin en yıkıcı depremleri olarak kayda geçen depremler hangi il merkezlidir?

A) Erzincan B) Van C) Kocaeli D) Kahramanmaraş E) Düzce

3 Aşağıdaki ifadelerin doğru (D) ya da yanlış (Y) olduğunu belirtiniz.
(…) Türkiye'de depremler yalnızca tek bir bölgede görülür.
(…) Sel ve taşkınlar akarsu yataklarına yakın yerleşmelerde daha sık görülür.
(…) Çığ olayları daha çok karlı ve eğimli dağlık alanlarda yaşanır.
(…) Orman yangınları en çok kış aylarında görülür.

4 Afetleri Türkiye'de sık görüldükleri alanlarla eşleştiriniz.
1) Heyelan 2) Çığ 3) Orman yangını 4) Deprem
a) Aktif fay hatlarının geçtiği alanlar
b) Yazları sıcak ve kurak geçen Akdeniz ve Ege kıyıları
c) Eğimli ve bol yağışlı Karadeniz yamaçları
d) Kar örtüsünün kalın olduğu Doğu Anadolu dağları

5 Türkiye'de heyelanların en sık görüldüğü kesim aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karadeniz kıyı kuşağının eğimli ve yağışlı yamaçları
B) İç Anadolu'nun düz ovaları
C) Güneydoğu Anadolu'nun platoları
D) Trakya'nın alçak düzlükleri
E) Ege'nin geniş çöküntü ovaları

6 Aşağıdakilerden hangisi erozyonun Türkiye'ye verdiği zararlardan biri **değildir**?

A) Barajların kullanım ömrünün kısalması
B) Verimli tarım topraklarının kaybolması
C) Bazı alanlarda çölleşme riskinin artması
D) Kırsal alanların ekonomik potansiyelinin azalması
E) Deprem sayısının artması

7 Türkiye'de tarih boyunca çiçek, verem gibi salgın hastalıkların görülmesinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

A) Pek çok ülkenin geçiş güzergâhında yer alması nedeniyle insan hareketliliğinin fazla olması
B) Yüksek dağlarla çevrili olması
C) Yağışların az olması
D) Ormanlarının geniş yer kaplaması
E) Nüfusunun çok az olması

8 Sel ve taşkınların afete dönüşmesinde etkili olan **iki beşerî** faktör yazınız.

9 COVID-19 salgınının kısa sürede dünyaya yayılmasında aşağıdakilerden hangisi etkili **olmamıştır**?

A) Kalabalık şehirlerde bulaşma riskinin yüksek olması
B) Gelişmiş ulaşım sistemleriyle insanların hızla seyahat etmesi
C) Uluslararası ticaret ve turizmin yoğun olması
D) Dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun kırsal alanlarda seyrek yaşaması
E) Toplu taşıma araçlarının yoğun kullanılması

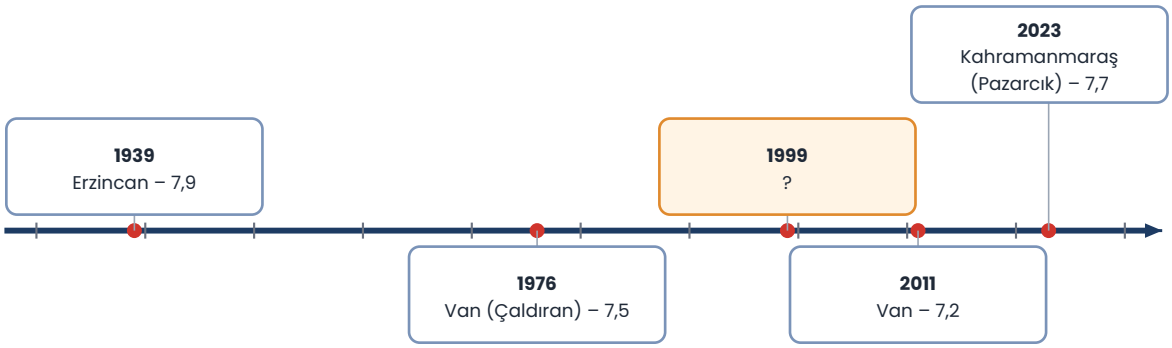
10 Aşağıdakilerden hangisi ülkelerin afet ve insani kriz risklerini karşılaştıran uluslararası çalışmalardan biridir?

A) Nüfus Sayımı
B) Tarım Takvimi
C) Hava Durumu Bülteni
D) Turizm Rehberi
E) Risk Yönetimi Endeksi (INFORM)

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki zaman şeridinde Türkiye'de meydana gelmiş bazı yıkıcı depremler verilmiştir.

Türkiye'de bazı yıkıcı depremler (yıl – yer – büyüklük)

Soru işaretiyle gösterilen 1999 depremi hangi il merkezlidir ve hangi fay sisteminde meydana gelmiştir?

12 Önceki sorudaki zaman şeridine göre 1939 Erzincan depremi ile 1999 Kocaeli depremi arasında kaç yıl vardır?

A) 50 B) 55 C) 60 D) 65 E) 70

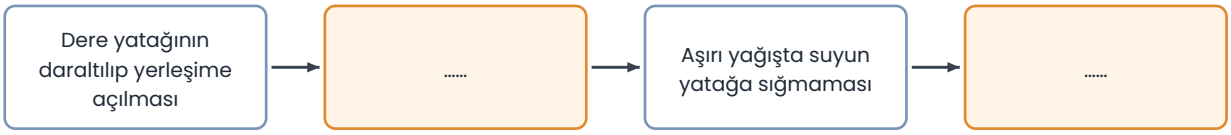
13 6 Şubat 2023'te Pazarcık merkezli ilk deprem saat **04.17**'de, Elbistan merkezli ikinci deprem saat **13.24**'te meydana gelmiştir. İki deprem arasında ne kadar süre vardır?

A) 8 saat 7 dakika
B) 8 saat 53 dakika
C) 9 saat 7 dakika
D) 9 saat 41 dakika
E) 10 saat 7 dakika

14 Kahramanmaraş depremlerinin çok büyük kayıplara yol açmasında aşağıdakilerden hangisi etkili **olmamıştır**?

A) İki büyük depremin aynı gün peş peşe olması
B) Depremlerin nüfusun çok seyrek olduğu tek bir ilçeyi etkilemesi
C) Depremlerin çok geniş bir alanı etkilemesi
D) Etkilenen nüfusun çok fazla olması
E) Bazı yapıların depreme dayanıksız olması

15 Aşağıdaki akış şemasını, bir dere yatağının yerleşime açılmasının sel afetine dönüşme sürecini gösterecek biçimde tamamlayınız.

16 Doğu Anadolu'nun yüksek kesimlerinde çığ olaylarının sık görülmesinin doğal nedenleri aşağıdakilerden hangisinde **birlikte** verilmiştir?

A) Kalın kar örtüsü, eğimli yamaçlar ve ağaçsız alanların fazlalığı
B) Sıcak ve kurak yazlar, kızılçam ormanları
C) Alçak ovalar ve bol yaz yağışları
D) Deniz etkisi ve ılık kışlar
E) Geniş düzlükler ve yoğun sanayi

17 Akdeniz ve Ege kıyılarında orman yangınlarının sık görülmesinin nedenleriyle ilgili
I. Yazların sıcak ve kurak geçmesi
II. Kolay tutuşan reçineli ağaç türlerinin yaygın olması
III. Kış aylarında kar örtüsünün uzun süre kalması
yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

18 Türkiye'de erozyonun şiddetli olmasının **iki doğal** ve **bir beşerî** nedenini yazınız.

19 Aşağıdaki önlemlerden hangisi Türkiye'de **erozyon ve çölleşmeyle** mücadeleye doğrudan katkı sağlar?

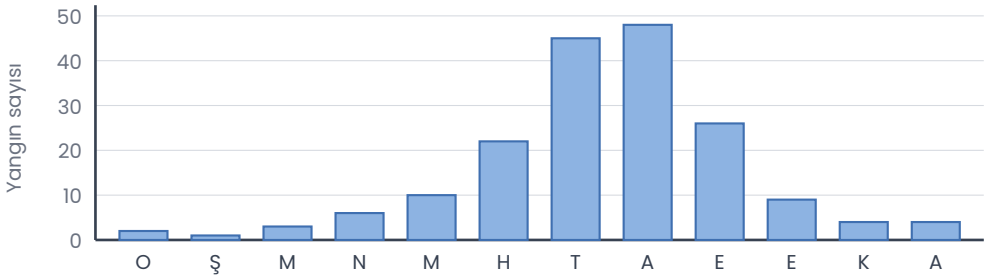
A) Dere yataklarına konut yapılması
B) Meraların sınırsız otlatmaya açılması
C) Ormanlık alanların tarlaya dönüştürülmesi
D) Eğimli yamaçların taraçalanması ve ağaçlandırılması
E) Tarım alanlarının eğim yönünde sürülmesi

20 Bir deprem tehlike haritasında "yüksek tehlike" bölgesinde bulunan bir ilçe için aşağıdaki çıkarımlardan hangisi **doğrudur**?

A) İlçede kesinlikle yakın zamanda deprem olacaktır.
B) İlçede hiçbir zaman heyelan olmaz.
C) İlçedeki binaların tamamı yıkılacaktır.
D) İlçede deprem riski sıfırdır.
E) İlçede güçlü yer sarsıntısı olasılığı yüksektir; yapıların depreme dayanıklı olması önceliklidir.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Aşağıdaki sütun grafiğinde temsilî bir kıyı ilinde bir yıl boyunca çıkan orman yangınlarının aylara göre sayısı verilmiştir.

a) Haziran-eylül döneminde çıkan yangınların yıllık toplam içindeki payı yaklaşık yüzde kaçtır?
b) Yangınların bu aylarda yoğunlaşmasının iklimle ilgili nedenini ve alınabilecek **bir** önlemi yazınız.

22 Temsilî bir ilçede dere yatağı daraltılarak yatağın içine iş yerleri yapılmış, derenin üzerine birbirine çok yakın, açıklığı dar iki köprü inşa edilmiştir. Şiddetli bir yağışta sel meydana gelmiş ve iş yerleri kullanılamaz hâle gelmiştir.
Bu olayda afetin **asıl belirleyici** faktörü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yağışın gece yağması
B) Dere yatağının daraltılarak yerleşime açılması
C) İlçenin nüfusunun az olması
D) Derenin denize dökülmesi
E) Bölgede orman bulunması

23 Türkiye'de deprem riskini artıran durumlarla ilgili
I. Aktif fay hatlarının üzerinde ya da çok yakınında yoğun yapılaşma
II. Gevşek alüvyal zeminlerde zemin etüdü yapılmadan bina inşa edilmesi
III. Deprem yönetmeliğine uygun yapı denetiminin yapılması
yargılarından hangileri riski **artırır**?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

24 Temsilî iki il karşılaştırılmıştır: M ilinde yamaçlar dik, yıllık yağış fazla ve toprak killidir; N ilinde arazi düz, yağış az ve bitki örtüsü seyrektir.
Bu illerde en sık görülmesi beklenen afetler sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?

A) M: kuraklık – N: heyelan
B) M: çığ – N: sel
C) M: volkanik patlama – N: tsunami
D) M: rüzgâr erozyonu – N: heyelan
E) M: heyelan – N: kuraklık ve rüzgâr erozyonu

25 Türkiye'de nüfusun büyük bölümünün deprem tehlikesi yüksek alanlarda yaşaması, Türkiye'nin afet yönetimi politikalarında hangi öncelikleri zorunlu kılar? **Üç** öncelik yazarak açıklayınız.

26 Aşağıdaki durumlardan hangisi Türkiye'nin **coğrafi konumunun** afetlerle ilişkisine örnek **değildir**?

A) Alp-Himalaya deprem kuşağında yer alması
B) Geçiş güzergâhında olduğu için salgınların kolay taşınması
C) Bir ilde kanalizasyon borusunun patlaması
D) Yakın çevresindeki savaşlar nedeniyle zorunlu göç dalgalarıyla karşılaşması
E) Farklı iklim tiplerinin etkisiyle farklı afetlerin görülmesi

27 Sel ve taşkınla ilgili aşağıdaki önlemlerden hangisi **uzun vadede** en kalıcı çözümdür?

A) Sel anında kum torbası yığılması
B) Su basan evlerin pompayla boşaltılması
C) Dere yataklarının doğal genişliğinde korunması ve yataklarda yapılaşmanın yasaklanması
D) Selden sonra enkazın temizlenmesi
E) Afetzedelere geçici çadır verilmesi

28 Aynı büyüklükteki bir depremin Türkiye'de farklı illerde çok farklı can kayıplarına yol açabileceği bilinmektedir. Bu farkı oluşturabilecek **üç** coğrafi ya da beşerî etkeni açıklayınız.

29 Karadeniz kıyı kuşağında sel ve taşkınların sık görülmesi ve ani gelişmesi aşağıdakilerden hangisiyle **en iyi** açıklanır?

A) Yağışın her mevsim bol olması, akarsuların kısa ve eğimli olması ve yerleşmelerin dar vadi tabanlarında toplanması
B) Kıyıda geniş delta ovalarının bulunmaması nedeniyle hiç tarım yapılmaması
C) Bölgede depremlerin hiç görülmemesi
D) Yazların çok sıcak ve kurak geçmesi
E) Kar örtüsünün hiç oluşmaması

30 COVID-19 salgınının etkileriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi salgının **yalnızca sağlık** alanında değil, **ekonomik** alanda da etkili olduğunu gösterir?

A) Hastanelerde yoğun bakım ihtiyacının artması
B) Aşı geliştirme çalışmalarının hızlanması
C) Hastalığın farklı yaş gruplarını farklı etkilemesi
D) Turizm ve ulaşım sektörlerinde gelirlerin büyük ölçüde azalması
E) Maske kullanımının yaygınlaşması

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**